

Előfizetési ár:

Egész évre..... 6 frt — kr. •

Félévre ..... 3 frt — kr.

Negyedévre.... 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 12 kr.

K O R U N K

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAPON.

Szerkesztőség
és kiadóhivatal:
Budapest,
IV. szarka-utca 5. szám.Kéziratok nem adatnak
vissza.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Kador Sándor.

Előfizetési felhívás!

Sokkal magasabb véleménynyel vagyunk mélyen tisztelt olvasóink ítélete és izlése felől, egyszersmind józanabb önbecsüléssel magunk iránt, hogy a jövőre, szépen hangzó és sokat mondó ígéretekkel állni elé irányukba illetlenek, ránk nézve megálázónak ne vélnők.

Tanuskodjék eddigi rövid munkálkodásunk, munkatársaink fényes sora, ezeket adjuk ítéletük alá: nem aggodalom nélkül, ha irányunkat és törekvésünk célját tartjuk szem előtt, de megnyugvással, ha irodalmunk jelen állását tekintjük.

Ítéletük, reméljük el fog ismerni annyit, hogy a „Korunk“ működése és iránya a jelen időben helyes és áldásos.

Kérjük tehát, mélyen tisztelt olvasóinkat, sorakozzanak minél nagyobb számban hiveink közé, hogy így lapunkat ne csak fentarthassuk, hanem minél előbb nagyithassuk.

A „Korunk“ hetilap előfizetési ára: negyedévre **1 frt 50 kr.**, félévre **3 frt**, egész évre **6 frt**.

Segédlelkészeknek és néptanítók-nak félévre 2 frt, egész évre 4 frt.

Kador Sándor,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Munkatársak:

Ifj. Abrányi Kornél, Abrányi Emil, Balázs Sándor, Baross Gyula, Bulyovszky Aladár, főt. Cseörgheő Aladár, főt. Dezső A. F., br. Horváth Miklós, főt. dr. Kanjurszky György, Kozáry József, Mikszáth Kálmán, Munkácsy Kálmán, főt. Némethy Lajos, főt. Razel József, dr. Schmierer Aladár, Szana Tamás, dr. Sziklay János, gr. Teleky Sándor, Tomor Ferencz, dr. Várady Antal.

Cholera moralis.

Cholera. E szó, az mely egész Európát izgalomban tartja. Ez egyetlen szónak vészes jelentősége tölti be a hírlapok felét. E szó mindenkit érdekel, e szó fogalmától mindenki fél.

Szabadjon nekünk is róla írni; róla átvitt érteményben a „cholera moralis“ elnevezéssel véleményyt adni.

Különben nem is kell különbséget tennünk. Cholera morbus és cholera moralis egy és ugyanaz.

A cholera morbus a testet, a cholera moralis a lelket öli meg.

A kór egy, oka és terjesztője is egy.

A cholera morbus kis gombák terjesztik, sőt a betegségnek tényezőit is képezik.

A cholera moralisra ugyanazt mondhatjuk.

A kór, anyag, tünet tehát mindenben hasonlítanak.

Sőt a mindenki által rettegett cholera morbus nem is oly veszélyes mint a moralis.

Az elsőnek használ az óvintézkedés, desinfectio, ez olyan kór, melyet mindenki kerül, melytől mindenki retteg — holott a másiknak elterjedését mi sem gátolja, terjedése határ nélküli, a legnagyobb kényelemmel halad, sőt örömmel fogadtatik.

Midőn a cholera moralisról megemlékezünk, korántsem az a célunk, hogy csupán divatos, hangzatos czimet adunk cikkünknek, hanem mivel alkalmasabb czimet valóban nem találtunk.

Mi a cholera moralis alatt a lélek, sziv, szóval az emberiség nemesebb, fensőbb alkatrészének kórját értjük, mely nem csak mutatkozik, hanem már is óriási pusztításokat vitt véghez.

Gyászosan kell elismernünk, hogy e kór napról napra nagyobb számban szaporítja áldozatainak számát, napról napra megköveteli zsákmányát.

Valamint a cholera morbus betegség apró gombáit szabad szemmel nem láthatjuk, ép úgy vagyunk az általunk cholera moralisnak nevezett betegséggel is.

A csupán érzékkel működő test, nem látja, nem ismerheti fel ama kóros gombácskákat, melyek annak tényezői, melyek lelke, szive halálát czélozzák.

A tudományos orvosok csak hosszas és fáradságos vizsgálódás, górcsőzés után találták meg a betegség okát. De keresték, kutatták és most sem nyugszanak.

A cholera moralis azonban nem törődik senkisémmel. És ha igen, úgy a tapasztalattal, észlelettel megelégszenek, azt nem igen adják a nyilvánosság elé bírálatra.

Teszik ezt azért, mivel tudják, hogy tapasztalatukat, tanácsukat agyrém-

nek nevezik, azon legfeljebb mulatnának — sőt meg sem hallgatnák.

A cholera morbusnál a felfedezés tapasztalat, tanács örömmel lesz szélesztve, kürtölve, hozza azt minden hírlap.

Holott az általunk értett és észlelt kórt tapasztalatoknak hely nem adatik, ép ott, a honnét származnak.

És ez természetes és érthető.

Az általunk jelzett kór szintén a tápanyaggal szivódik fel és megy át a vérbe.

A tápanyagban rejlik a kóros anyag, az a mételezett.

És e tápanyag mi lehetne más a cholera moralisnál, mint a szellemi, lelki — tápanyag? Az irodalom?

Igen, mutassunk reá bátran, nyíltan! Ne átaljuk kimondani még fáját sem, melyet hírlapirodalomnak neveznek.

A hírlapirodalom az, mely ama mérges gombákat teremti, növeli és szétárasztja.

A hírlapirodalom az, mely nem csak mérges gombákat természet, de még alkalmas talajt is készít magának, melyen zavartalan minden fék és kórlát nélkül uralhasson mindent.

Tudjuk, hogy soknak szivéből szólnunk, de megvagyunk arról is győződve, hogy ellenséget szerzünk és már is szereztünk az által, hogy bátran szembe szállni merészeltünk ama nagy hatalommal, ama óriási tollharcos táborral, mely ama mérges gombák természetje és növelője.

Lehet, hogy furesának látszik, midőn hírlap maga ellen fogja a fegyvert, sőt küzdeni óhajt: de ki akarunk válni a nagy tömegből, és a kisebbség pártján állva, beismerni akarjuk, sőt rá mutatunk ama helyekre a hol legérzékenyebben találunk.

Nem nézhetjük nyugodtan, hozzászólás nélkül, midőn a cholera morbus ellen minden óvintézkedés megtörténik és megtörtént, midőn irányában a legnagyobb figyelemmel vannak — a cholera moralis-nak pedig még létezését sem akarják elismerni.

A lelki halottak száma pedig mindig egyre szaporodik, a kóroanyag napról napra erősebb, hatásosabb lesz.

Az irány, melyben a modern ujság, irodalom halad rohamosan szerzi be

kórfészeket, a hirlapok száma egyre növekszik.

Majdnem minden újabb hirlap kórfészeknek tekinthető, mely mérges gombáit mindennap nagyobb nagyobb körben terjeszti.

Az eszkimó halzsirját megszokta, sőt kitünőnek tartja.

A nagy olvasó közönség is ép úgy van vele. Jobbnak hiányában feleszi, és rontja el magát a romlott táplálékkal, melyet a papirlepedők garomadával szolgáltatnak részére.

A mérges gombát a jótól alig tudja megkülönböztetni.

Ugyanazon szín, szó; ugyanazon iz, fogalom, zavarba hozza még a helyesen és józanul ítélt is.

Hatásában felismeri ugyan — de nincs a ki kigyógyítsa, a ki megmentse, nem is keresi.

Teste ép marad, tovább élhet, élvezhet.

De mit is tegyen?

Ugyanazt, mit a mérges gombával! Meg kell semmisíteni, gyökerében kiölni.

Legyünk tehát óvatosak, válogassuk meg tápszereinket.

A lelki nyomorékok, halottak talán eléggé bizonyítják, hogy van kór; a kufároktól ne várjuk, hogy árucikküket talán megsemmisítik, hogy lelkiismeretük furdalni fogja őket.

Ha árucikkükkel megelégszenek, sőt talán nagyon jónak is találják,

az nem csak nem javulni, hanem még inkább romlani fog.

Men sük meg legalább fiainkat, a jövő nemzedéket.

Kador Sándor.

Támadások.

Nincs nap, mely ne hozna támadást a kath. clerus ellen, melyen ne igyekeznének mérges fulánkot eresztetni ellentük.

A liberális, felvilágosult sajtó, mely mindig a felvilágosultságot, szabad elvet hirdeti, épen az, melyet mint bűnöst kell megneveznünk.

Ha keresztény irányu lap a zsidóságról csak említést is mer tenni — rásütik rögtön, hogy izgat, véres antisemita.

Ellenben ép ők azok, kik leginkább izgatnak, kiknek ehhez való joguk hivatottságuk épen nincs.

A *«Kecskemét»*, mely függetlennek írja magát, mint ilyen, csak nem másból mint felekezeti szenvedélytől indítva írhatta ama támadó cikkeket a kath. papság ellen.

Tisztán és egyedül a papságot vádolta az izgatás bűnével, más izgatásról nem is akart tudomást venni.

Ismerjük mi e támadásokat, melyek a legjogosulatlanabb támadás után tömjént hintenek, mintegy áztatni a közönséget, hogy ők nem ellenségkép, sőt jóbarátként tették ártatlan megjegyzéseiket.

Tudomást szereztünk, sőt elég sajnos, hogy még mindig kell tudomást vennünk ama rafinírozott modorról, a melylyel a kath. egyház és tagjai támadva lesznek.

E támadások nagyon kevés kivétellel nem

nyíltan, hanem édes szavakba öltöztetve, adomákban, pikáns történetekben lesznek feltálatva.

Sokszor egy pikáns megjegyzés kedvéért tárczasorozatok lesznek megírva, és a minden támadást szívesen vevő közönségnek olvasmányul adva.

Az a tiszteletlenség, kegyeletlenség, modortalanság, melylyel a vallásról, de különösen a kath. vallásról írni szoktak, valóban felháborodást szülhet.*

Korán sem várunk mi hódolatot, tisztelgést, az ellenséges táborból.

De a kellő tiszteletet követeljük — ez viszonylagos kötelességünk — ezzel tartozunk egymásnak.

EGY VILÁGI.

Amerikából.

Érdekesnek találjuk az „Amerikai Nemzetőr“-ből alant cikket hozni, mely a mindinkább gyakoribb kivándorlásokról szól.

„Otthoni derék hazánkfiak még mindig nagyon költőiesen irnak és cselekednek, mintha nemzetünk még ma is ama boldog kor ölen szenderegne, midőn a fejlődő gyermek a holdvilághoz verseket ír. A földgömb egyéb oldalain az emberiség kinőtt már e korból, főleg pedig Amerika annyira távol van már e szende gyermekortól, hogy lelkesedni, csak azért hogy lelkesedjék, épen nem tud. És van ebben elég igazság és — ok! Legyen előbb kenyérünk, azután szabadságunk, ezután már majd következhetik a lelkesültség is.

A magyar fajnak egyik legsajnálatra méltóbb hibája épen ez a fellobanó lelkesültség. Nem az annyiszor hallott köznapi szólam ez, hanem kitartó elmélkedésem gyümölcse. Ott hol hevesek, rohamosak az érzelmek; ott hol

* L. „Pesti Hirlap“. Jul. 3. számában Választási apróságok. A szerk.

A „KORUNK“ TÁRCZÁJA.

A két egér.

— Mese Horatius után.* —

Elment egyszer a városi egér
A rétihez s zugában alig fér,
De bár szegényes itt a gazdaság,
Szükséget mégsem lát a jó barát.
Mert ahogy megjött, nem sajnálta ez,
Borsót, zabot s mi van, élje tesz,
Szájában még szalonnát is hozott,
Csakhogy ne legyen a panaszra ok.
Am mind ehhez a vendég alig nyúl,
A gazda bár szerényen elvonul
S maga vadócot s hitvány konkolyt rág
Neki hagyván mindennek a javát.
A városi most ily szókra fakad:
«Minek gyötröd barátom így magad?
Jobb lenne tün városban s emberek
Között, hol vigan folya életed.
Jőjj hát velem és hidd el azt nekem,
Elmulik minden, mit a föld terem;
Éltünk fölött a zord halál viraszt,
Legyünk hát bölcsék, használjuk fel azt.»
A földi hallva ezt, tetszik neki,
Elhagyva házáat bizvást követi,
S fölhasználván a sötét éjszakát
A kőfalon gyorsan osonnak át.
Dús uri lakban foglalnak helyet,
Hol nyoszolyák és bársony szőnyegek,
De főleg a bő ételmaradék
Tegnapról, a jólétet hirdetik.

* Sat. II. k. VI. sat. 79—118 sorok.

A jövevényt bíborba helyezi
A gazda most s báven szolgál neki
Jó étkeket s az inas szerepét
Betölti kóstolgatva szertesét.
Az leheverve sorsának örül.
S megízlel mindent, ami van körül;
De im' egyszerre az ajtó nyílik,
A két barát most gyorsan felszökik,
Rémülve futnak a hajlékon át,
Nő veszedelmük, hallván csaholást.
Búcsút társától vesz a jövevény:
«Nem jó itt élni, engem úgy segélj!
Az erdőn biztos gödröm jobb nekem,
Habár rad-lencse legyen ételem.»

Fludorovics János.

Ellentét.

„Életet adj nekem, édes Istenem!
Életet adj, kérlek, neked szentelem!“
Igy sohajtoz, égre emelve szemét,
Igy imáz, égfelé tartva a kezét
A haldokló itt . . .

„Életem, mit adtál, nem kell az nekem;
Életem, az terhes, el nem viselem!“
Ilyen káromlás közt fogja a fegyvert,
S kioltja a létet, melyért más esdett,
A rút öngyilkos . . .

SZEPESHELYI.

Fürdő-levél.

Kérem ne ijedjenek meg, nem vagyok fürdőben, hűsítő douch után, sem a kétórai séta után irom jelen soraimat. Megvallom, szo-

bámban, a julius óra előirt melegnek dacára csukott ablaknál az eső csobogásának benyomása alatt irom e sorokat.

Hogy miért irtam karczolatom czimeül „Fürdő-levél“, azt is megmondbatom. Száraz fürdőt akarok adni némelynek azaz sokaknak, kik már- vagy csak utban vannak vizes fürdő felé.

Fürdőbe menni ma nap már nem csak hasznos, hanem csak divatosná vált valami.

Bárhon jár, ül, szóval létezik az ember, ott biztosra veheti, hogy körülbelül következő párbeszédet fogja hallani:

— Hát, te még itt vagy?

— Oh, én már jövő héten fürdőben leszek, családrom már három hete ott is van.

— No azért, látod én még két hétig vagyok kénytelen itt izzadni, dolgozni, (bizonyosan valami miniszteri hivatalnok) de aztán magam is megyek.

Ha gazdag bankárt, grótot, szóval tehető embert bántja ez a fürdőzhetnémség, nem bánám, de az már valóban bosszantó, sőt elszomorító, mikor a kis beamtertől az utolsó szatocsig mindegyik fürdőbe készül, elfürdeni a sokszor váltóra felvett pénzecskejét.

De ki tehet e divatos hóbort ellen? Divat? Micsoda beszéd ez? Hisz a doktor parancsolta, sőt egyenesen kijelentette, (persze a mamának) hogy ha a kis Berthát el nem viszik fürdőbe, az őszre meghal.

Lássák, milyen jó, hogy vannak jószívű doktoraink, kik a mama kedvéért még halálmadarat is pingálnak, a papának pedig a mama az ura.

a szív nagy és tág; ott hol a zene, dal és egyéb könnyebb művészet talajt nyer; ott rendszeren az agy huzza a rövidebbet. Fajunk ezer esztendő óta éljenez, lelkesül, de ebből az ezer esztendőből k. b. 640 et idegen járom alatt töltött, az első 300 alatt pedig egymást marcangolták fiai. Uralkodott már nemzetünk fölött csaknem minden nemzetbeli fejedelem, köztök magyar a legkedvesebb. Innét van, hogy fajunk annyira hozzá van szokva a járszalaghoz, hogy magától egy lépést sem képes tenni, önmagában nem bizik és így önmagát nem is becstüli semmire. Érez a magyar sokat, hanem keveset gondolkozik: orosz-lán szív, tyuk agyvelő.

Zokon esik minden magyarnak midőn azt látja, hogy faja nem csak nem szaporodik, hanem még ki is vándorol, hogy idegen nemzetek egyvelegében olvadjon fel és így a magyar fajra és hazára nézve menthetetlenül elvesszen. Nem csak a magyar, hanem minden hazafinak legédesebb álma saját hazája és nemzetének boldogítása, nagy és hatalmas tétele; e vágy a természet örök törvényében leli gyökereit. Ami a természetben történik az oly képpen történik, hogy más képpen, még ha utjába állnánk sem fogna történni. Ha nem okulunk a történelemből, mely élénk tárja, nemzetek, országok, birodalmak, népfajok alakulásait, hullámzását; ha nem okulunk az emberi eszmék: vallások, bölcsészet, tudományok keresztül-kasul való szövődéséről, tekergéséről szerzett tapasztalatból; ha nem vetünk számot a természet-tudományok vizsgálódó eredményeivel, számtáson kívül hagyván a talaj, az éghajlat elhatározó befolyást a nemzetek jellemére: ha fölületesen átsikamlunk végtelen fontosságú kérdések felett mint a milyen a nyelvkérdése: hazafias lelkesedésünk hiu mámor, hazafiságunk vénasszonyos pityergés.

Nálunk odahaza e kérdések senkinek sem okoznak fájást. Érzik, hogy a kivándorlás rossz; oda kapnak sebükhöz mint szunyog-csipéshez, beakarván tapasztani hatalmas ren-

deletekkel, önkényes parancsokkal: a hegy pedig mit sem tud arról, hogy az emberek szidják, a földgömb tovább forog, a természet erői tovább is működnek. — Azok a parancsolgató urak jó hazafiak lehetnek, nemesen éreznek hazájuk irányában: nagy a szivük, de kicsiny az agyvelejük.

A természet nagy katlanában egyre fölnek az események, folyton alakul és idomul a világrendszer beleszámítva az emberiséget is. A történelmi idők Nyugat-Ázsiában kezdődnek népvándorlással, mely áramlat tengernyi családokat ragadott magával előbb a kelta, utóbb az árja népek közül; utoljára az altáji és turáni népeket is fölkapák hullámai s utolsónak érkezének Európába. Azon természeti erők, melyek okai és eszközlői valának az akkori népköltözésnek, ma is tevékenyek. Egykor elég volt a költözés megindítására a legelő hiánya, ma az emberi táplálék, szabadság és egyéb létfeltételek hiánya a mozgató erő. Akkor az erősebb és ravaszabb foglalta el a jobb legelőt, a gyöngébb vagy beolvadt, vagy lemészároltatta magát, vagy elköltözék. Ma az erősebb terjeszkedik, foglal, ir elő létfeltételeket; a gyöngébb vagy beolvadt, vagy legyőzetik s ha lázong széttipor-tatik, vagy pedig kivándorol.

Mi amerikai magyarok kivándoroltunk.

A nemzetek sorsát intéző természeti erők nem szünetelnek. A nyugat felé zuduló emberiség, mely Amerika szabad földjén akad meg, porszemeit, vakolatát és tégláit szolgáltatja azon nagy épületnek, melyé ez az európai és a többi világrészek minden országából egytűvé ömlő embertömeg talán egy évezred alatt alkulni fog. El vannak Európa kicsinyes nemzeti társadalmi már egészen kálódva; népeik előítéleteken nyugvó osztályzás által egymástól elkülönítvék, a mi természet-ellenes levén: a természet maga alkotand új társadalmat, melyhez az alkotórészeket most gyűjti a világ minden nemzetének fiaiból és így részét közlünk, magyarok köztül is kiveszi.

MOGYORÓSI ÁRPÁD.

A főváros nyomora.

A parancs kijött, mint mondani szokás, hogy el legyen minden zárva a cholera elől. Az óvintézkedések rendeletei majdnem kötet számra adatnak ki. A belügyminiszterium, főváros, teoriában mindent a leghelyesebben intézni látszik. A laikus közönség meg van nyugtatva, a desinfectiótól csodás hatást vár, azon reményben, hogy a cholera mint valami alkalmatlan vendéget ki lehet zárni.

Egészen másképp tudja azonban az megbírálni, ez óvintézkedések hatályát, ki a fővárosnak nem csak körutját, corzóját, szóval szebb részeit ismeri, hanem a külváros lakásvizonyait is ismerni

Látta, ama még állatnak is rossz lakhelyeket, zsufolva vannak a nyomorgó lakosok által.

Vannak pinczehelyiségek, hol némi különbség nélkül 30—40 ember kénytelen lakni, fejét lehajtani.

E pinczehelyiségek a vészes kornak a legalkalmasabb helyet szolgáltatják, a hol nem csak hogy megragadhat, hanem talán magától is kitörhessen.

Kevesen vannak, kik az alsóbb néposztálynak e szomeru helyzetét behatóbb vizsgálatra méltatták volna.

Még gondolatban is irtózat fogja el az embereket, ha véletlen e helyekről lesz említés téve.

S valóban képzeljünk, egy ily pincze helyiséget, hova a nap sugár soha sem világított, a hol egészséges, beteg; férfi, nő; fiatal, agg; egy rakáson együtt van.

Milyen az élelmezése az ilyeneknek!

Milyen ruházata!

A nyomor, piszok, kór, mily egyveleget adhatnak.

A ki e helyeket, a hol e szegény élőhálóttak kénytelenek lenni, látta — be fogja látni, hogy a theoretikus óvrendszabályok nem használnak sokat, a vészes kornak így venni elejét aligha lehet. Országos kiállítás,

Divat? Micsoda? Hát divat az, mikor a gróf urnak kifogyott a pénze a téli ferblin, makaon a kasinóban és mátkát megy keresni fürdőbe, vagy hogy helyre akarja hozni vesztességét a játszó asztalnál a vidéki urfiaktól, kik még kitüntetésnek is veszik, ha egy gróf ur elnyerte pénzüket.

Ej, dehogyan divat! A szegény beamternek, ki családjával egész éven át krumplin, (hivatalnok pecsenye) meg effélén tengődött, ki hogy lakpénzével kifizethesse a házi urát, nyolczad magával lakott egy szobában, ki valójában dolgozott, feldolgozta azt, mit a nagy uraknak búsásan megfizetnek; ha valami sógorság, komaság révén feltalál valami falusi ismerőst, kihez azután leszállított áru menetjeggyel (értsd II. osztályon utazhatik és III. osztályt fizet) elutazik és annál a hat hetet eltölti.

Hogy volna az divat? Ha a szomszédék Adriennéjét, tudják azt a regényes kisaszonyt kivél a multkori majálison senki sem tánczolt, elviszik fürdőbe, a hol senki sem ismeri, a hol az utoljára hitelbe vett ruháival oly nagy szelet csinálhat, hogy a harmadik sétánál az X. földesur rögtön bele szeret sőt el is veszi.

Igazán, hogy is lehetnek olyan elfogultak az emberek, hogy fontos egészségügyi dolgot félre tudnak ismerni, kárhóztatni!

Persze, hát csak gazdag mehessen fürdeni? A szegény fulladjon meg az irtóztató nagy porban, melegben.

Az ne mehessen a fürdőbe fázni, ázni? Miért? Annak a szegénynek tüdeje jobb a gazdagénál?

Ez a mai okoskodás. Álhumanismus.

A nagyságos asszony kissé viselt ruháját nem leányának vagy magának tartja meg, hanem oda adja cselédjének.

A cseléd pedig ép úgy jár ezzel a ruhával mint az egyszeri tudós a papucsával.

Az egyszeri tudósunk valami tisztelője, vagy tisztelőnője, nem tudjuk már bizonyosan, elég az hozzá egy nagyon csinos papucsot adott ajándékba. — A tudós örömmel fogadta és viselte. Persze a szép papucsához nem illett többé a viseletes hálókabát, ezt aztán maga csináltatott ujjat. Szép hálókabáthoz, szép hálósipka, szép hálósipkához, szebb íróasztal, szép íróasztalhoz szebb szoba, stb. kellett. Ugy, hogy a mi tudósunk azon vette magát észre, hogy ő egészen kvalifikált arszlánná vált. Es mindennek a papucs volt oka.

Most már ebből, ha tanulságot veszünk, képzeljük csak, mi minden lehet a következménye egy egész ruhának, egy cselédeánynál! Ez szüli a nagyzás hóbortját, mely minden rangu, fajú embert ural, mely minden rangu és fajú embert meghozza a kikértilhetlen katasztrófát, az erkölcsi és anyagi csődöt.

Csak gondoljunk nagyapáinkra, de csak apáinkra is, kik talán különb gyerekek voltak nálunknál — bezzeg nem jártak fürdőbe, utazni szabadságuk idején, ha ugyan volt szabadságuk?

Mily egyszerűség, szép házi boldogság, anyagi jólét volt az akkor és most?

Az az urhatnamság, nyegleség, fiatal uracsainknál mily mérveket öltöttek ma már, gyalog már nem is tud járni, ha lóra nem

telik legalább egy byciklinek kell előszobájában lenni. Szemének, adna Istennek hálát mi baja sincs, mert tanulással bizony el nem rontotta — de azért ott billeg a monocli szemében, talán azért, ha az utcán jár, bebizonyithassa, hogy bizony van szeme, mivel szemüvege van. Kezében, hogy izmosodjék, ott lóg a vastuskó azért, hogy ne mondhasák fatuskó, de azért a katonaaállítás előtt liter számra issza az eczetet, hogy sápadt legyen (pedig amugy is az) hogy csak be ne váljék.

Bocsánat, hogy „fürdői levél“ czim alatt a helyett, hogy leírnám, hogy mily dúsak a lombos fák, mint bucsuzik a nap utolsó sugara, a csörgedező patakknak kristály tükrében; mint szálldogálnak az esti pillék, dongnak a fényes hátú rovarkák; mint sutog az est zephirje, ilyen goromba igazságokat bártorkodtam leírni.

De ha a karczolatnak egy jó tulajdonát el akarjuk ismerni, úgy azt hiszem azaz, hogy írója leírhat abban mindent, úgy a mint szíven fekszik, a mint azt valami társaság előtt elmondaná.

Megvallom különben, hogy mikor a fürdőkről hallok beszélni, mindig eszembe jut irodalmunk.

Már, hogyan lehet az?

Kérem, ha van ország, mely meg van áldva forrással, szép vidékkel, fürdőnek alkalmas helyekkel úgy Magyarország az.

Hisz ha Budára, különösen a Tabán Dunára eső részén sétálunk, alig van ház, melyben ne lenne valami fürdő! Hungaria, Germania,

*

uj parlamentpalota, körut, s több efféle most még szükségtelen és csak hiúságunknak kielégítő dolgok helyett jobb lenne e szegény emberekről gondoskodni.

A parlamenti palota és kiállítás helyett nem lenne czélszerűbb, ha, a szegény munkások, tehetetlen aggok és betegek részére a város szélén egészséges munkás lakásokat építenének.

Azt hisszük sokan lesznek egy véleményben velünk, különösen ilyenkor, midőn be kezdjük látni, hogy fővárosunk egészségi viszonya nagyon rossz lábon áll.

VALAKI.

TÖVISES UTAKON.

— Történeti elbeszélés. —

Irta.

MUNKÁCSI KÁLMÁN.

XII.

A dalnok sirja.

Fenn hazám az égben
Mondhatatlan messzeségben
A csillagpályák között.

Kölcsöy.

Lassan-lassan az 1549-dik év tavasza is megérkezett. Hanem e tavasz a langyos fulvalmon virágfakadáson, madárdalon kívül még valami mást is hozott magával: — a háborút.

A magyar zászló ugyanis újra fellobogott s kezdte elhomályosítani a török félhold vészhozó ragyogását. A török várakat Pálffy fővezér egyenkint keríté kézre s hadai Esztergom alatt táboroztak. Nagy területet foglalt el itt a félkörben épített sátorvár, a melyet a katonaság elszállásolására rögtönöztek. A külső körben az istállók voltak elhelyezve telve a leggyönyörűbb hadi ménekkel, beljebb azután a katonák sátrai következtek, a legbelsőbb közt végre a főméltóságok foglalták el, melyek közepén a fővezéri lak állott.

A tábor most éppen az éj mély csendjében nyugodott, a melyet csak a pirosító őrtűzek pattogása, az örök egyhangú kürtölése szakított meg óránként. Az edzett harcziak

Stephania, Brigitta, Deák, Hunyady (talán már Tisza nevű is van) fürdőktől csak egy hemzseg. Egy városban ennyi fürdő. Van ország, mely boldog lenne felével, negyedével.

És mégis mit látunk?

A külföldi fürdők, külföld gazdagodik a mi fürdőthetném publicumunktól, a mi fürdőinket pedig majd elmossa saját vize.

Ez volt, s sajnos még most is bibája a magyarnak, hogy az, mi magyar neki nem kell.

Mentségül azt hozzák, hogy a külföldiek több komforttal vannak berendezve, szebbek, tisztábbak, olcsóbbak azért kénytelenek oda menni.

Ép olyan kifogás, mint a mit német könyvet olvasó közönségtől egyre hallunk.

És ezért is jut eszembe irodalmunk. A német könyveket vásárlók azt mondják, hogy a német könyv olcsóbb, azért veszik.

De nem gondolják azt meg, hogy hány ezer és ezer példányt ad el a német kiadó a német könyvből, míg a magyar ugyanoly jó könyvből talán kettőt sem.

Hogy lehessen olcsó azután a magyar könyv?

Tessék magyarul olvasni, lesz olcsó magyar könyv: tessék idehaza fürödni, lesz olcsó, tiszta kényelmes fürdő.

És így illik még fürdő és könyv is össze.

Remélem elég hosszú lett fürdői levelem, ha kedves olvasónim nincsenek is épen vele megelégedve, a papának tudom fog tetszeni, pedig az a fő, nála a cassa, ő abonál!...

KADOR SÁNDOR.

mindnyájan üdítő álomban szenderegtek fáradalmaik után s csak itt ott virrasztott egy-egy katona sátra előtt.

Igy nem messze a főurak osztályától egy kék-piros csikozatú sátor nyílásában ült szürke tábori kereveten egy ősz férfi, a kinek arca halaványabb volt, mint a hold ezüst sugarai által megvilágított kardja s a kinek szemei mélabús kifejezéssel nyugodtak az ég kupoláján.

Balassa volt az, a ki szintén odahagyta mocsári szigetjét, hogy megmutassa, miszerint ő is képes még küzdeni honáért, karjai készek a haza megvédésére — s hogy a harcban dicső halált találjon. Igen, — mert érezte lelkében, mikor a tavasz újra megérkezett, az ő kedves évszaka, hogy a kikeleti ébredés az ő csendes elszunnyadása, hervadása lesz, — s ez érzélem erőt, kitartást öntött beléje s mint sebzett oroslán küzdött, esztázott mindenütt keserve a végső gyógyulást a legbiztosabb gyógyszerre: — a halált.

Most is ily gondolatok foglalkoztatják őt, míg szemeivel a ragyogó csillagokat vizsgálja, melyek között egy szendefényű csillagocskát oly nagyon hasonlít az ő egykori vezértényéhez.

Merően ránéz arra — és mosolyog...

Az a kis csillag égbe hívja fel övéhez őt!

Míg szemeit hosszasan a fakókék égbolton felejt, nem veszi észre, hogy az átellenes sátorban két egyen már régóta figyelemmel kíséri őt s gyakran susog egymással — nem veszi észre, hogy egyszerre az egyik kirohan a sátorból, feléje siet s hozzája érve lábához borul.

Csak akkor ébred fel mélabúsából, mikor az lábainál zokogva megszólal:

— „Uram... uram édes Balassa uram!”

Feljedd csendes merengéséből s csodálkozva tekint a beszélőre figyelmesen fürkészve annak arcvonásait, mintegy önmagától kérde, ki lehet az, a ki megismeri őt.

De a mint szemei a könnyező férfiú szelid, halavány arczára nagy, kék szemeire, ezüstfehér hajára esnek, megindultan ugrik fel a kerevetről s emeli fel őt hévvel ölelve magához:

— „Édes szeretett Imrém!” — rebegi — „hát te vagy az?”

Hartányi — mert hisz ő volt az — alig képes megindulásában pár szót kiejteni, pár szakadozott szót, mely azt mondja: „Az vagyok uram: az, édes jó uram.”

Azután hosszú időköz következik csendes némaságban eltöltve, a mikor csak szív szóll a szívhez, csak szem a szemhez — de a mely némaság sokat elbeszél: sok évi szenvedést, nyomort, fájdalmas küzdelmet.

A hosszas csendet egyszerre csak mély dörmögő férfihang zavarja meg s a boldog összekerültek felé az átellenes sátorból egy öreg férfiú közelgett valaha aranyos, de már megzöldült dolmányban, kopott fehér s nagy görbe fringióval, övezett mentében s valami szépapai idején divatos két topányban.

— „Mégis csak meg kell tekinteni” — dünnyögi magában — „hova lett az Imre szolgám! Azt a jégen kopogóját, hova a frányába bujt el!... Utóbb is igaza volt abban a mit nekem mondott... Hé Imre!... Imre!... kiabált az öreg.

Hartányi a kiabálásra elébe sietett urának, a ki nem volt más mint Dömötöri Balázs, a ki a háboru hírére szintén felkötötte az ócska kardot, mely béke idején dohányvágóul szolgált s a ki egyik szakosztály vezérévé lett kinevezve. Ő hozzája került Hartányi Imre is. — „Uram” — rebegi Imre még mindig

reszkető hangon — „mégis csak jól láttak szemeim. Ő volt az valóban: az én kedves uram.”

— „Per deos immortales! Mit beszélsz te össze. Alig hihetem. A Bálint gyerek lenne ez az ősz ember? — Vezess csak hozzája!” Nem is volt szükség az odavezetésre, mert Bálint éppen most ért oda hozzájuk s mutatá magát Dömötörinek.

Dömötöri pár pillanatig szótlánul nézett reája, de azután megragadta kezét és hévvel szorítá magához:

— „Édes Bálint öcsém” — szólt — „nem fogom eléggé megköszönhetni az Istennek, hogy még egyszer az életben megláthattalak s megmondhattam neked, hogy megbocsátok. Mert tudod én a pozsonyi ünnepély óta mikor ott ugrádoztál, nagyon haragudtam reád. De mikor hallottam, mennyi baj, mennyi csapás ért, mennyit bűnhődöttél ártatlanul, akkor megsajnálalak s most hogy láttam, hogy a hazáért is kész vagy harcolni, teljesen kibékültem veled. Fogadd el jobbam, adj parolát a béke jeléül s mondjad el velem: „Pax tecum.”

Bálint örömet nyujtá kezét régi ellenfelének s azután mind a hárman helyet foglaltak a kereveten és sokáig beszélgettek együtt a multak eseményeiről.

S sok minden között azt is felemlíté, Dömötöri, hogy nagyon sajnálja, miszerint Hérvári komája nem jöhetett véle fránya nagy náthája miatt.

Hossza vége nem lett volna a barátságos szóváltásnak, ha egyszerre csak ágyu bömbölés nem zavarja meg azt.

A törökök várából bombázni kezdték a tábor.

Felugrottak üllőhelyökről a zajra, fegyverek után kaptak s egymás nyakába borulva búcsúztak el, érezve azt, hogy a búcsúzás alkalmasint örökre szól.

Felhangzott a Jézus és Allah kiáltás, megcsörrentek a fegyverek, megharsantak a trombiták, — az ütközet megkezdődött.

Pálffy mindenütt elől jár, de mindjárt utánna Balassa.

Pálffy megkímélték a golyók, hanem Balassát az első bomba eltalálta.

Szótlánul bukott le lováról boldog mosolylyal ajakán, szemeivel még akkor is az ő kis csillagjára tekintve.

Még le sem tűnt a csillag az égről, mikor lelke már övéinél volt.

Elérte tehát azt, a mit oly régóta s oly epedve várt: egy néma sirt... nyugalmat... feledést.

* * *

Kriván alján, az örökös hó és jég honában, a hibéi völgyben van egy kis sirhalom. Csillagó hópánczél borítja a dombot, a melyen csak pár havasi violácska, halvány körteke, rojtos szirtrozsa virul. A virágok között egy eltévedt madárka dalol, dala más vidékről szól, hol nincsen csillagó hólepel, sivitó éjszakai szél, zizegő zuzmara, hanem virágos pázsit szőnyeg, enyhe kikeleti szellő, gyémántfényű harmatár, — de a ki a sirban nyugszik alant, nem hallgat a madár dalára; minnek is hallgatna?... hisz ő már ott van, hol felhőtelen az ég, tövistelen a rózsza, bútan az öröm, hol soha sincsen tél; se boru se hervadás, csak örök virágzás, csak örök napfény, csak örök kikelet...

(Vége.)

Jövő számunkban megkezdjük *Kozáry József* a budapesti életből merített érdekesítő *«Házasság a sirban»* című regényét.

Fővárosi levél.

Zápor eső csak úgy szakad:
Asszony, ember zöldbe szalad . . .
Dinum, dánum zsum zsum zsum.

Az az hogy kérem megfordítva. A szakadó eső visszahajtja a zöldből — a nyári hőség elől — oda kimenekült fővárosiakat.

A minap találkoztam Cs. K. barátunkkal a Dorottya-utczában:

— Nini! Hát én azt gondoltam, hogy te a Kárpátok között most medvére vadászol.

— Az ám. Olyan megveszekedett hideg jár az én tótjaim között, hogy mindnek elfagy az orra füle.

Na ez ugyan pompás világrész lehet, a hol juliusban elfagy a szegény ember füle-orra, gondoltam magamban s megszorítva Cs. K. kezét, távozni készültem.

— Tyhú a te kezéd!

— Mi bajod van vele.

— Olyan hideg, mint a jég

K. barátom felpezckelte az orrát; úgy tett mint a ki a puskaport feltalálta s most a turini kiállításon az arany éremre pályázik.

— Mutatóba hoztam nektek belőle a fővárosba.

Köszönöm. Van itt nekünk abból annyi hogy *doszty*.

Aztán fülleg gombolva felöltömet, (téli rokkban mégis szegyenli magát az ember világos nappal járnai az utcán) dideregve gondoltam Selpertini kisasszonyra, a ki most hatvanhárom lábnyira a föld felszínre felett producálja hajmeresztő mutatóványait.

Tessék kérem elképzelni, hogy mi az? — A tudósok régen kifundálták, hogy minél inkább távolodik az ember a föld felszínétől, annál hidegebb régiókra akad. No már most ha mi, a kiket ajtatos fázékonyaság fog el a kecses kötél-tánczosnő hajmeresztő mutatóványainak láttára, ide lent „tempóra“ fázunk: — a kisasszony vajjon mit csinálhat — hogy oda nem fagy az ég föld közé kifeszített kötéhez.

Az embernek el áll a lélegzete, ha rá néz; — fut, szalad — előre, hátra kosarakat köt lábára, azokkal sétál stb. stb.

Most még éppen min töri a fejét?

Blondin legyőzője egy székkal tánczol végig a kötél „pódimentumon“, majd elhelyezi a közepén — reá áll, himbálódzik.

A szomszédom erősen megmarkolja a karomat.

— Bocsánat rebegi — elszédülton ennek a produktiónak láttára. Reá nézek emberemre: verejték gyöngyözik homlokán.

Ó szurkolt a biztos földön, míg a levegő királynéja nevetve szalad a hajmeresztő magában.

— Aztán jött az ágyu elsütése. Kérem tessék megnézni az állatkertben. Megéri a belépti jegyet. Meggyőződhetik kedves olvasónom saját mosolygó szemével, hogy igazán — valóságos élő ágyut süttött el.

Ez a legnagyobb „kunstja.“ Ezzel győzte le valamikor Blondint, a ki még most sem meri utána csinálni.

Hanem olyan saltomortalét még se csinált a légi művésznő — mint a minót Charles Lamartine a budai szinkörben.

S kicsoda ez az érdemdus férfi, a kit Selpertini kisasszony mellé merészkedünk sorolni? kérdé talán olvasónom.

— Modern nagy ember! antispiritista leleplező, — azonkívül derék becsületes magyar, a kit úgy hívtak valamikor, hogy Letenyei Károly.

S hogyan lehet józan magyar gyerek szemfényvesztő?

Hát csak úgy, hogy hol volt, hol nem volt, volt egyszer a szép Budapesten egy bűvész

társaság, mely magát úgy hivatta, hogy Berger művész társaság. Ezeknek a *művészeknek* pedig az volt *mesterségük*, hogy csodálatos mutatóványokkal mulattatták csekély belépti díjért a nagyérdemű közönséget, mi mutatóványokat a zsibói paraszt ember becsületes józan esze járásával úgy titulál, hogy „kőzevés.“

Hanem volt Berger kománknak egy olyan kincse, a mi valóságos kincs volt bizony, azaz az egyetlen rossz tulajdonsággal, hogy a ki rá nézett: elvette annak eszét, megbűvölte.

Volt pedig ez egy igen csinos leány-asszony.

Letenyei Károly, akkor még szinitanoda növendéke, is reá nézett s el is vette az eszét, mert hiába

A szeielem
Sötét verem,

s így lett a művészből — bűvész; Letenyei Károlyból — Charles Lamartine, a ki a minap a szinkörben egy élvezetes estvét szerzett a közönségnek.

Hanem

„A művész hazája széles nagy világ“

lévén, bizony Charles — minekutána tudta, hogy a széles nagy világnak közös hadserege nincs — azt gondolta magában, hogy ennél fogva nem is lehet közös-hadköteles. Hanem az érdekes magistratas másképp gondolkozik. Így történt, hogy a derék fiatal embert mikor mutatóványai végeztével a dicsőség padjáról lelépett — a rendőrség egész csendben elfogta s mint hadszökevényt a 32. gyalogezrednek kiadta.

Ez azután csunya salto-mortale volt.

B. G.

Gondolatok.

Ha a lélek mulandó, úgy a gonosznak legnagyobb nyeresége a halál.

CLEMENS ALEXANDER.

A jóda, midőn a lélek halhatatlanságáról lett kérdezve, ezt felelte: Istentelenség a lelket halálra itélni.

PLUTARCH.

Ha szenvedőt látsz: gondold meg, hogy ember.

SENECA.

Az ember könyvtárában a legtanulságosabb könyvet mellőzi, ha önmagát nem olvasgatja.

YOUNG.

A szerencse a szerencséseket; szerencsétlenség pedig a nagyokat teszi próbára.

PLINIUS.

Az anarchia még nem szült tartós társaságot. Nincs ivadék törvény s vagyon ott: hol belcsata pusztit.

HOMER.

Az állam, társadalom akkor kezd süllyedni, a midőn a jókat a gonosztól meg különböztetni már nem lehet.

FENELON.

Mikor könny ragyog szemében
A némán epedőnek,
Mikor bánat ég keblében
A szegény szenvedőnek.
Akkor remény biztató,
A hit legjobb oktató.

U. SZERDAHELY LŐRINCZ.
Nefelejts, 1833.

Isten! — E felséges fogalmat nem adnám az egész világért.

GELLERT.

A gondolat a láthatatlan természet, a természet a látható gondolat.

HEINE.

A hol a nő megszűnik, ott kezdődik a rossz férfi.

HEINE.

Irodalom.

Megjelent a cisterci rend bajai kath. főgymnasiumának értesítője. Az 1883—84. iskolai évről. Megemlítésre méltónak találjuk belőle főt. Lázár Virgil tanár urnak, új munkatársunknak „Studia artis et usus dicendi“ című 75 oldalra terjedő classikus értékű latin értekezését.

Zeneművek: Tábornszky és Parsch nemzeti zeneműkereskedők kiadásában Budapesten. Zongorára négy kézre: Bayer F. Goldene Melodienkrone. Kedvelt dalok, operák és népdalok gyűjteménye, 1., 2., 3., 4., 5. füzve; minden egyes füzet ára 1 frt 50 kr. — Zongorára, két kézre: Ábrányi Kornél 4-dik magyar ábránd, legkedveltebb dalok felett. 1. Ne menj el, Szentirmaytól. 2. Hármat rikkantott már a rigó. 3. Tizenkettő, tizenhárom, tizennegy. 4. Bölcsész csárdás. Rácztól 1 frt 50 kr. — Ábrányi Kornél. 5-ik magyar ábránd, legkedveltebb népdalok felett. 1. Emeld reám. 2. Fogadásom tiltja szeretni. 3. Ritka buza 1 frt 50 kr.

A színészet rendszere. A drámai jellemalkotás eszmei s technikai elvei, a színészet történetéből, gyakorlatából vont tanulságok s az élet jelenségeinek megfigyelése alapján tárgyalva. Irta Rakodczay Pál. (Budapest, Nágel O.) — A színészet elméletét magyar nyelven eddig két mű tárgyalta, az Egressy és a Paulayé. Szerzőnk nem halad az ő könyveik nyomdokain, műve logikai beosztásában is eltért az uralkodó hagyománytól, kiterjed a hang és mozgás technikáján kívül a tárgylagosság magasabb technikájának, szerinte a színészet fő titkának elemzésére is. A gyakorlatot, főleg a kezdő nehézségeit tartotta szem előtt s a színészet történetéből vett példákkal illusztrálta elméleti tételeit. Könyvének, melyet bizonyára haszonnal fog az ifjú színészi nemzedék fogathatni, 1 forint 20 kr. az ára.

Frissítő.

A szt.-gotthárdi pótválasztásnál, Fackh Károly 1048, Helfy 1047 szavazatot kaptak, így lett a 48-as Helfyből 47-es, holott ez inkább Fackhnak a fachja.

Kimondták a kis konfira, hogy tauglich. — Az ezredes kérde tőle, nos fian mi akarsz lenni. Huszár, gyalogos, tüzér? — Ügyesen azt felelte: ha már szabad választani, úgy hát veteraner szeretnék lenni legjobban.

Az igazság szép dolog, csak hogy van igazság szolgáltatás is.

A „Nemzet“ nem tud magához jönni, egyre panaszkodik az antiszemita képviselők felett „hogy mily gyalázat ők a nemzet nevének.“ Pedig sohse beszéljen, a nemzet ezt a gyalázatot csak kibírja, persze a „Nemzet“-nek nehezebb lesz.

Tanító: Mondd csak fiam, hol találhatik a legjobb márvány.

Fin: A márvány tengerben.

A hizelgés oly hamis pénz, mit csak a hiúság hoz forgalomba.

*

Mióta gróf Széchenyi a miniszter Kaposvárott képviselővé választatott, Tisza Kálmán is szükségesnek tartotta a városban megjelenni. Lám milyen Kapós — vár Kaposvár.

*

Esztike sorsát megbosszulta Eötvösön Erzsike.

*

— Kivetted a vámot? kérdi a molnár legényétől.

— Meghiszem azt.

— Láttá-e a paraszt?

— Nem látta biz az.

— No hát akkor vedd ki még egyszer, hadd lássa ő is.

*

A «kacsa». Hogy honnan ered a „hirlapi kacsa” kifejezés, erről egy tudós zsurnaliszta ezeket írja. „Történt egyszer, hogy egy baromfi-tenyésztő, ki nagyon szeretett kísérleteket tenni, tizenkét kacsát vett elő, melyeket önmagukkal hizlalt fel. A tizenkettő közül ugyanis előbb egyet vagdalt szét s jól lakatta vele a többieket. A megmaradt tizenegy közül aztán megint elővette a leggyöngébbeket s a többi tiznek adta táplálékul s ezt így tolytatta mindaddig, míg csak egy maradt meg, melynek gyomrában még a többi tizenegy el volt temetve. Ezt az egyet aztán darabonként etette meg önmagával s így ez megezte önmagát. — Ez a mese aztán annyira jellemzőnek tetszett, hogy ha az emberek valami képtelen dolgot olvastak, mindig azt mondták rá: „hisz az egész olyan, mint a kacsa története! hisz ez kacsa!”

*

Egy orvos azzal dicsekszik egy társaságban, hogy ő reá még soha egy beteg sem panaszkodott. Azt hiszem, — feleli valaki, — mert a kit te kezeltél, az többé már beszélni nem tud.

*

Zsindelyezés és szolgabíró: Unalomból háza tetejét zsindelyezte egy csizmadia mester.

— Ni ni, szólítá meg őt az arra sétáló szolgabíró, hát maga ehhez is ért?

— Igen, felelt a csizmadia. Csak olyan mesterség ez téns uram, mint a szolgabíró-ság. Ott a paragrafus, itt a zsindely után megyünk.

Közgazdaság.

Az-akácza.

Az Akácza (Robinia pseudo = acacia L.) Robin János, IV. Henrik és XIII. Lajos kérésze után nevezetett el, ki ezen áldásos fát Virginiából hozta Franciaországba. De nagyobb méltatásban ott is csak a mult század közepe táján részesült, midőn az az ország több részében is propagandát csináltak mellette. Nálunk ültetését jobbadán csak a mult században karolták föl, különösen az Esterházy hercegek Sopron megyében. A sopron-kismartoni ut mentén ültetett akácok a mult században többször említették csodálkozás hangján.

Az akácültetés terén buzgólkodtak továbbá: gr. Esterházy Ferenc Cseklészen és Sereben, gr. Zichy Ferenc Vedrődön, Kálózson és Nagy-Szombaton, gr. Viczay Hédervárt, gróf Festetich Antal Dégen.

Az ültetvények oly kiváló szép fejlődést mutattak, hogy az utazók bámulatát méltán felkeltették. Az egyik, ki 1812-ben járván, hazánkban, a Sopron és Czenk közt gróf Széchenyitől alapított akácza-erdő hatalmas

fáinak láttára pláne fölvetette a kérdést, vajjon az akácza nem eredeti-e hazánkban, mivel mindenütt épp oly óriás, mint aggfákat látni. Mi azonban tudjuk, hogy kedvező viszonyok közt az akácza mily erőteljes növekedést mutat. Így az 1816 ban a magyar-óvári uradalomban plántált akáczesemeték 1828 ban 4—5 hüvelyk átmérő mellett 40 láb magasságot értek volt s Hubeny J. B. írja, hogy Mária-Radnán 5 hónapos gyökshajtásokat látott, melyek 2 hüvelyk vastagok, 16 láb magasak voltak.

A mily gyors népszerűsége tett szert az akácza, épp oly kevéssé tudott terjedni az úgy nevezett sárga viratu vagy szibériai akácza. (Robinia Caragana L., Caragana arborescens, Lam.), melyről már Mitterpacher írta „in sola haectenus Sibiria reperta, nulla, unquam frigore offenditur“ s melyet Batty Károly homokkötésre is ajánlt, elmondván róla is, hogy magról könnyen nevelhető s nyulak, kecskék kevésbé bántják, mint a közönséges akácza.

De nem tudott annyira tért foglalni a bálványfa sem, melyre különben ujabban ismét élénkebben figyelmeztetnek, egy német atyafi pláne már el is nevezte a „német pálmának!”

A bálványfának hazánkban és Oroszországban való meghonosítója Bartosságh József, ki 1804. és 1805-ben egyéb exotikus csemétekkel néhány bálványfát hozott Lad és Pellérd Czinderi-féle jószágokra. 1812 ben pedig megkezdte a bálványfa ültetését villányi jószágán, 1816. és 1817-ben már számos ültetés történt gyökshajtásokból Baranyamegye több részén, különösen a főhercegi bélyei uradalomban.

Bartosságh 1820 ban átvette gr. Apponyi Antal kölesdi uradalmának igazgatását. Itt is behozván e fanemet, a példa hamar vonzott, többi közt Tengeliczen is létesült egy bálványfa-ültetvény.

Mikor a német gazdák és erdészek 1840. évi szeptember 24-én negyedik vándorgyűlést tartották, Bartosságh is megjelent, ott tartván egy nagy tetszéssel fogadott előadást az ailanthus meghonosításáról.

E felszólalás felkötötte az orosz követség figyelmét, mely Bartossághot felszólította, hogy az Uj-Oroszország és Besszarábia kormányzójához, Worontzow grófhöz küldjön cseméteket, minek az illető készségesen megfelelt. Ez 1842-ben történt. De már 1841-ben egy 47 lapra terjedő füzetkében lerakta volt Bartosságh a bálványfa-tenyésztés terén tett tapasztalatait. E füzetben, melynek czime: Beobachtungen und Erfahrungen über den Götterbaum (Ailanthus glandulosa L.) von Joseph v. Bartosságh nevezte el az Ailanthust l. bálványfának.

Oroszország megjutalmazta az illetőt a moszkvai gazdasági egyesület dísztagságával. Nálunk úgy megfélekeztek a bálványfa, mint az akácza meghonosítójáról.

DR. RODICZKY JENŐ.

Villamos ajtónyitót talált fel Bell Károly a telefon feltalálója. A villamos készülék segítségével a kaput akár az emeletről is ki lehet nyitni. A ki például be akar menni a házba, villamos csengetyűt nyom meg: az után a telefonon tudatja nevét az illető lakókkal; a kik ha akarják, egyetlen ujjnyomással kinyitják és bezárják a kaput. A ház-mesterek aligha szívesen veszik ez új találmányt.

A legyek kiirtása zárt helyiségekben. Minden falusi gazda tudja, hogy nyáron a legyek, a melyek különösen az állatokat szokták ellepni, kinozva az állatokat mily sok bajt okoznak. Az enyves vesszők, az állatoknak

könnyű takarókkal való betakarása, a helyiségek sötétben tartása, az állatoknak bizonyos folyadékkal való befecskendezése! mind keveset használnak a legyek ellen. Van azonban egy biztosabb mód, a melylyel ezeket az állatkinzókat kiirtani lehet. Ez pedig abból áll, hogy az illető helyiségben, miután az ajtót és ablakokat betettük, rovarport szórunk szét. E célra legjobb alkalmas fuvó porhintőt alkalmazni úgy, hogy a por az egész helyiségben szétszóródjék. A szétszórás után 10 perczre, ezenkit hevernek elkábult legyek. A biztosabb helyen levők csak később esnek le. A legtöbb légy azonban néhány óra mulva ismét magához tér; miért is a földön heverő legyeket összesöpörvén, azonnal el kell égetni.

Történelmi naptár.

Julius.

6. Vasárnap. E. 5. Cyrill, Meth. 1672. Szegedi Ferencz egri püspök kiúzi a protestánsokat Egerből. — 1791. Gombos Imre, magy. drámaíró szül. Szendrő-Laádon. — 1850. Haynau cs. tábornagy a magyarországi főkörmányzó és főhadparancsnoki állomásról rögtön elmozdított és nyugalomba helyeztetik.

7. Hétfő. Villibald 1807. Fényes Elek földirati és statisztikai író szül. Csókajon Biharmegyében. — 1820. Kőváry László magy. történelmi statisztikai és régiségi író, szül. Torda, erdélyi városban. — 1834. XVI. Gergely pápa Lamennais munkáját: „Paroles d'un croyant“ elítéli.

8. Kedd. Kiljén, Erzsébet, 1343. Erzsébet magy. királyné útnak indul Nápolyba, a királyságot András fia számára átvenni. — 1798. Szenczy Imre magy. író szül. Szombathelyen Vas megyében. — 1848. Kossuth Lajos Pestről távozik azon kijelentéssel, hogy legfeljebb két hónap mulva vissza térend.

9. Szerda. Lukrécia, Anatol. 1552. Szondy György hős halála Drégely vár védelmében a törökök ellen. — 1784. Homonnay Imre magy. író szül. Diósgyőrött Borsodban. 1807. Császár Ferencz jeles magy. jogtudós, és költő szül. Zalaegerszegen. — 1845. Gévy Antal nagyérdemű magy. történelmi és jogtudományi író meghal 71 éves korában. — 1848. Gál László szorgalmas magy. történelmi buvár meghal. — 1849. A magy. forradalmi kormány Szegedre teszi át székhelyét. — 1866. Az osztrák császárné Budapestre jó és Magyarország fővárosában talál menedéket a háború esélyei ellen.

10. Csütörtök. Elek hv. 1290. IV. László magy. király a kunok által meggyilkoltatik Keresztszegen. — 1854. Turesányi Lajos magy. nyelvész halála.

11. Péntek. Pius p. vt. 1668. Sörpilius György híres vallástudós szül. Sopronban. — 1754. Cseh Szombati János híres író, orvos és fizikus szül. Rév-Komáromban, meghalt 1808. — 1848. Kossuth Lajos híres szónoklata következtében a magy. országgyűlés Budapesten 200,000 katonát és 42 millió pengő forintot ajánl a haza megmentésére. — 1849. Nagy csata Komárom, Ács és Nagy-Igmándnál, Gögei tőrekvése sikertelen: a magyarok 1500 halott vesztése után rendben vissza vonulnak.

12. Szombat. Henrik, a 1764. Lavotta János híres magy. zeneszerző és hegedű művész szül. Pusztaföldemes Pozsony megyei helységben. — 1783. Gyurikovics György, kitűnő magy. történelmi és régiségbuvár. szül. Ivánczón Trencsénmegyében. — 1848. Kossuth Lajos Szegedre, a kormány új székhelyére megérkezik.

Szerkesztői üzenetek.

Vidéki munkatársunkat kérjük, ha szívesek volnának dolgozataikkal minél gyakrabban felkeresni. Elvtársainkat ujjlag kérjük, legyenek szívesek lapunkat családok körében ismertetni. — Passiflorának napokban megy levél. — Fuchs Antal Kis-Uj-Szállás. Zsófia nővére meghalt, levél nem érkezett. — Többeknek: Becses leveleikre roppan elfoglaltságunk miatt még nem válaszolhattunk. — Tomor F. tanár ur, mikor szerencsétlen valamilyen? Kozáry ur. Elfelejt minket egészen a távolban?

Nyilttér.*

Több mint 500 darab részint új, részint ócska, de jó karban tartott zongora hangjegy két és négy kézre, többnyire klasszikus darabok jutányos áron kaphatók. Bővebb értesítést kiadóhivatalunk ad.

* E rovat alatt közöltékert nem vállal felelősséget a szerk.

HIRDETÉSEK.

Az összes keresztényekhez I
Homályban
 láng és égőanyag nélkül
 világító
feszületek.
Elegáns szobadisz.
 1. számú 20 ctm magas
 2 forint 65 kr, 4 forint és 6 forint.
 2. számú 30 ctm magas
 3 forint 35 kr, 5 frt 35 kr és 8 frt.
 3. számú 40 ctm magas
 4 forint, 8 forint és 10 forint.
 A járulék beküldése vagy utánvétel
 mellett megrendelhető e czim alatt:
Fabrik
 chemisch-technischer Bedarfs-Artikel
TEICHMANN & Co.
 Berlin SO., Oranien-Strasse No. 182.

KRISZTA és LEITNER
 a budapesti oltáregylet egyedüli szállítói
BUDAPEST, IV. ker., Lipót-utca 13. szám.

Ajánlják bőven felszerelt raktá-
 rukat mindennemű
miseruhák,
 reverendák, czimadák,
 egyházi és egyleti lobogók.
 egyházi szövet, damast,
 paszománt, rojt, bojt,
 brüsszeli és ezéna egyházi
 eszükében.

Egyházi szerek,
 helyhek, szentégtartók,
 kereszték,
 templom-készletek stb.

**Arany- és ezüst-
 himzések**
 minden rajz szerint művészileg
 készülnek.
 Tüzaranyozás vagy ezüstözés
 gyári áron
 saját gyárainkban
 legrövidebb idő alatt készülnek.

G y á r:
Havas-utca 7. sz.

Megrendeléseket szegényebb
 egyházközségeknek részletfiz-
 etés mellett is eszközünk.

Előfizetési felhívás
 a
„MAGYAR KORONA“
 című legnagyobb s egyetlen reggel megjelenő politi-
 kai, társadalmi és közgazdasági katolikus napilapra.
 Lapunk május hó elsejétől a következő felté-
 telek mellett rendelhető meg:
 Negyedévre . . . . . 5 frt.
 Félévre . . . . . 10 „
 Egész évre . . . . . 20 „
 Szűkebb ellátású segédlelkészek és tanítók lapun-
 kat negyedévi 4 forintért is megkaphatják.
 Előfizethetni legzélszerűben postautalvánnyal,
 melyre használt csimsszalag ragasztandó. *Név, lak-
 hely, utolsó posta és a megye pontos jelzése kéretik,*
 nehogy a szétküldésben akadályok forduljanak elő.
Tisztelet elvarátainkat és előfizetőinket fölkérjük,
*sziveskedjenek lapunkat ismerősök tág körében ter-
 jesztetni és ajánlani.*

A kiadó-hivatal
 Budapest, Ferencziek-tere. Athenaeum-épület.

SZEDLÁCSKO LAJOS
 uri és női lábbeli készítő
 Budapesten, IV. ker., vámház-körút 14.

Ajánlja lelkiismeretesen
a legjobb anyagból és munkával
 csinnal kiállított aránylag olcsó ár-
 ban szabott minden szakmájába vágó
 munkáit.
Hibás és sérült
 lábuaknak, különösen, a legkényeime-
 sebb s ezélszerű lábbelivel szolgál.

Vidékről megrendelésre a beküldött viselt
 lábbeliek mintájára is fogad el megrendelé-
 seket s azokat pontosan végzi.
 Helyben levelező lap által tudósítva, a mér-
 ték vételt személyesen végzi.

NYARALÓKBA, FÜRDŐKBE.

Utazóknak és turistáknak kézi és nagy-
 kofferek 3-35.—, kézi-táskák
 2-20.—, vállra függeszhető táskák 4-10.— Berendezett uti-
 táskák 18-60.— Praktikus összeállítás-
 tárgyakkal berendezett uti-tekeres 6.—
 Borotválkozó-készlet összeállítva John
 Heifford borotvával 7.— Uti ivópohár
 40 kr.—1.50, frottirozó keztük 40 kr.—
 drót hajkefe 1.— Kulacsok 1-5.—
 Pinczetek 3, 5, 8 üveggel 9-13.50
 Botszék 4-10.— Kanócos gyufatartó
 85 kr. Távcső 7.— Messzelátó sétatábra
 alkalmazható 3.20. Erős zsebkecs 1-2.—
 Thermometerek 60 kr.—2.50. Plaid-szűjják 85 kr.—2.50.
 Vízmentes esőköpeny mindkét oldalán
 hordható 10, 12, 14.— Özbőrel bevont
 2.50, bőrel bevonva 5.— Athleta czéllövő nagy ívnyílak 2, 3, 5.—

Tornaszerek. Trapez rúddal 7.50.
 Trapez karikákkal 8.50. Gyer-
 mek-hinta 5.50-9.— Teljes
 tornakészlet iskolával és
 ábrákkal 15.— Tornagyógy-
 kilója 30 kr. Tornacipők 1.30.
 Uszód-öv 8-10.— Két vivőkész-
 let 23.50. Athleta-bot súlyos
 2.50, Athleta box-keztük 2 pár 8.—

Dohányzóknak és dohányvá-
 gókészítőknek. Dohányvá-
 gó-gép fogas haj-
 tókerékkel 18.— Dohánytartó,
 melyben a dohány nyir-
 kosan marad 4.50. Dohánykos szítával 2.50. Automat
 cigarettakészítő és dohánytartó szelencze, a fedél betevésével
 kész cigarettát nyertünk 2.— Houblon cigarettapapír, szopó-
 kával a követk. 3 —
 vastagságban 1'0-a 35 kr., ahöz toló 30 kr. Strassburgi szá-
 raron szivó **fa-pipa** 1, 1.50. **Hibátlan tajték makra-
 pipa** ezüst-kupakkal 8.— **Községeknak** tartós ré-
 oldalú kihirdetési dob 15.— Postástrombita 185.
 10.50. Postástrombita 185.

Nyaralókba. D. Fèvre párisi tartós
 szodavíz-készítő, tiszta üdítő szodavíz nyertünk egy-
 szerű bánásmóddal, 2 4 6 8 10 mészre-
 7, 10, 12, 14.50, 17.— lyes

Legjobb szoda és borkó csomagja 2.— **Víz-
 szűrők** az egészségtelen víz tisztításához 2.50
 3-5.— **Fagyalt-gépek** receptekkel,
 3 6 12 adagra készféle fagyalt
 7.50 11.50 16.50 nak 15-21.— Vajké-
 szítő vas hajtókerékkel 4.50, 6.50. Vaj- és sajt
 tányérok üveg fedélvel 1-6.— Sodrony étel-
 borító legyek ellen 50 kr.—1.80. Kis borsőrő
 ebédő-asztalra 1.20. Kerti gyertyatartó 1-3.—
 Japáni kerti napernyők 1.— **Comfort kávé-
 gép,** legjobbnak elismert, 1-10 csészére 5.80-12.80. Angol
 asztali evészköszök. Vas mángorló nagy hajtókerékkel, sza-
 bályozható rugókkal 50.— Családi mérleg 10 kilóig 6.—
 Kézi palacszt-dugaszoló 1.40. Hidraulikus hordósád italok
 megromlása ellen 1.— Biztonsági borlehuző gumicsövek
 2.70, 3.50. Önműködő dugaszhozó 80 kr.—3.— Szobapadló-
 fényfáz doboz 70 kr. Ragasztószert üveg és porcellánhoz
 85 kr. Piége perpetuelle, egérfogó több egerekre 7-15.—
 Játállás melletti fogkefék 35-70 kr. Virágasztalok 7-15.—
 Virágharmatosító 40 kr. Kézi virágfecskendők 1.20-3.— Kerti
 fecskendők 14-21.— **Függő
 hintaágy** 2.70, 4.50, 6.50, egész
 nagy széjjelfecskendő léccel 14.—
 ➤ **Anyáknak**
 önműködő szoptató-üveg 1.50. Is-
 mert angol foggyöngy 3.— Allóvet-
 és anyaméh-fecskendő 1.80-4.—
 Rechaud gyorsforraló-lámpa 1.80-2.20. Serpenyő 1.— Erős
 gyermek-kocsi 7.50-14.— **UJ gyermekbölcső-kocsi**
 14.— Törhetlen lavoír gyermekeknek 1.50-2.—

Vadászat és halászat összes
 Halászó-bot 1.25-15.— Kész zsinór 20 kr.—2.— Mesterséges
 legyek horoggal 12 drb 80 kr.

Mulattatásul. **FLOBERT-fegyver**
 durranás nélküli, társa-
 ságoknak és czéllövészet betanulásához 7, 10, 11, 16, 24.—
 Flobert-pisztoly 6-15.— Vas czéltábla
 kiugró bohóccsal és mozsárral 8-9.—
 mozsár nélkül 3-6.— Csinos nickl lég-
 pisztoly 7.50, ehhez fa czéltábla 75 kr. **Kug-
 lizó-egyleteknek** és vendéglősöknek
 keményfa bábuk 2.50. **Lignum sanctum**
 golyók nagyság szerint 1.50-3.50. Szines lam-
 pionok kerti ünnepelekekhez 20-40 kr. Croquet
 játék 10-20.— Uj angol Lawn Tennis társas-játék
 29.— Karikajáték 12 pár 1.80. Szines gummi-lap-
 dák 15 kr.—1.50. Papír léggömbök 50 kr.—2.—

UJ! Ariston kertben sz ifjúságot és felnőtteket mu-
 lattató 6 renebarabbal 24.— Zenedarab külön-
 75 kr. **Accordeon tremolo** concert-harmonika 7-10.—

Próba-megrendeléshez 721 ábrás árjegyzéket mellékel, meg nem felelő tárgyakat visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca 1-6 szám.

Pallas

irodalmi és nyomdai részvénytársaság
Budapest

Koronaherceg-utca 3. — Gránátos-utca 6. szám.

Ajánlja minden újabb s modern betűfajjal felszerelt
intézetét bármily alakú s nemű
nyomdászati termék
elkészítésére. — Hirlapok, könyvek, üzleti nyomtatványok,
részvények, értékpapírok, falragaszok, táblázatos munkák
stb. stb. lehetőleg mérsékelt árak mellett islétesen, gyorsan
s pontosan készíttetnek.

Vidéki megrendelések leggyorsabban teljesíttetnek.

HIRDETÉSEK
a KORUNK részére felvétet.ek
kiadóhivatalunkban
Budapest, szarka-utca 5.

**Ki szereti az életét
Igyék Hungária kávé.**

A „HUNGÁRIA KÁVÉ”

minden háztartásban elkerülhetlen táp- és gyógykávé, mely számos orvosi tapasztalatok szerint, ha rendes eledelül szolgál, úgy gyermekek, valamint felnőtteknél állandó jó egészséges biztosít, s öregeknél az életet meghosszabbítja, ha pedig mint gyógykávé utasításom szerint használják, úgy

gyomor- és bélhurut,

étvágyhiány, rossz emésztés, gyomorfájás, fejfájás és elsoványodás ellen sikeres gyógyulást nyújt, továbbá enyhülést eredményez: aranyér, ideg-, szív- és tüdőbajokban.

Egy kilo (2 font) 1 frt 20 kr.

Kapható a feltaláló

SZALÁDY ANTAL-nál Budapesten,
sugárut 100K.

és minden nevezetesebb fűszerkereskedésben helyben s a vidéken.

Programmok és orvosi bizonyítványok kívánatra bérmentve küldetnek.

Sok ezer hála irat eredetben olvasható.

Orvosi bizonylat.

A Hungária kávénak eddig elismert sokoldalú gyógyító és életrendi kitérő hasznán kívül igen jótékony és gyógyító hatását az öregeknél előforduló, és pedig igen gyakran előjövő fullasztó köhögés ellen is tapasztalván, különösen ott, hol a tüdő nyákhártyáinak idült és elhanyagolt hurutból kifejlődött elernyedésben találja konok fennállását; nem ajánlhatom eléggé melegen annak élvezetét az abban szenvedőknek, annál is inkább, mert nevezett bajokban szenvedőknek az élet meghosszabbítására és lényegesen befoly.

Kelt Szolyván 1884. évi január hó 21-én.

Juhász Kálmán,
Beregmegeye járásorvosa.

LUEFF M.
illatszerész

Budapesten, vaczi-utca 28. sz. alatt.
a lehető legolcsóbb árak mellett a következő legfinomabb és legújabb francia és angol illatszereket ajánlja,

u. m.:

Corylopsis du Japon.
Máscotte Zamora Pouquet,
Melati, Helliotrup blanc,
Arany lilium,
Gyöngvirág, Oriza Lys és Ibolya.

IVANITS MIKLÓS

Budapest, IV. ker. kigyóutoza párisi ház, a gyógyszerházzal szemben.

Ajánlja

 a legjobb szabású férfi ingeket Schroll-féle Chiffonból mérték után készítve gallérral darabja 2 frt 50 kr., gallér nélkül 2 frt 30 kr.

Lábravalókat magyar vagy német szabású óriási vászonból darabja 90 krtól 1.80-ig.

Vászonból 1.50 krtól 2.50-ig, továbbá nagy választék a legújabb divatos nyakkendőkből vászon és batiszt zsebkendőkből, férfi, női és gyermek harisnyákban, nemkülönb a legjobb szabású női francia szűzokban, kötények, rücsök, csipkék, kötő, himző és horgoló pamut és bélés árak női ruhákhoz a legjobb minőségben és a legolcsóbb szabott árak mellett.

Ingek, gallérok kezelők és függönyök tisztítás végett átvétetnek.

— Árjegyzékkel szolgálunk! —